Ergenekon Destanı: Destan Türünün Özellikleri, Hazırlıklı Konuşma ve Yapısına Göre Cümle Türleri

T.8.2.1. Hazırlıklı konuşma yapar; düşüncelerini mantıksal bir bütünlük içinde görsel ve işitsel materyallerle sunar. · T.8.3.26. Metin türlerini (destan ve efsane) ayırt eder. · T.8.4.19. Cümle türlerini (yapısına göre cümleler: tek yüklemli, fiilimsi bulunan, birden çok yüklemli ve bağlaçlı cümleler) tanır.

HATIRLAYALIM

- Ergenekon Destanı Göktürklere ait doğal bir Türk destanıdır; bozkurt, demir ve dağ motifleri içerir.
- Yapısına göre cümleler: 1) Tek yüklemli, 2) Fiilimsi bulunan, 3) Birden çok yüklemli (sıralı), 4) Bağlaçlı.
- Yüklemler virgül (,) veya noktalı virgülle (;) bağlanırsa sıralı, bağlaçla bağlanırsa bağlı cümledir.

1 EŞLEŞTİRME

Yapısına göre cümle türlerini tanımları ve örnekleriyle eşleştiriniz.

[c] 1. Tek Yüklemli (Basit) Cümle

[a] 2. Fiilimsi Bulunan (Birleşik) Cümle

[b] 3. Birden Çok Yüklemli (Sıralı)

a) Tek yüklemi olan ve yan yargısı fiilimsi (eylemsi) ile kurulan cümle

b) En az iki yüklemin birbirine virgül (,) veya noktalı virgülle (;) bağlanması

c) İçinde tek yüklem bulunan ve hiçbir fiilimsi yer almayan cümle

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Ergenekon Destanı, hazırlıklı konuşma ve cümle yapısıyla ilgili ifadeleri Doğru/Yanlış olarak belirleyiniz.

	D	Y
Ergenekon Destanı, Göktürk (Kök Türk) dönemine ait anonim bir doğal destandır.	☑	☐
'Kitap okudum ve not aldım' cümlesinde bağlaç iki yüklemi bağladığı için bağlaçlı cümledir.	☑	☐
'Ali ve Ayşe kütüphaneye gitti' cümlesi 've' bağlacı içerdiği için birden çok yüklemli bağlı cümledir.	☐	☑
Hazırlıklı konuşmada konuyu araştırma ve konuşma planı hazırlama sunumdan önce yapılır.	☑	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdaki cümlelerden hangisi yapısına göre **tek yüklemli (basit)** bir cümledir?

(A) Ergenekon vadisi sarp dağlarla çevrili bereketli bir yerdi.

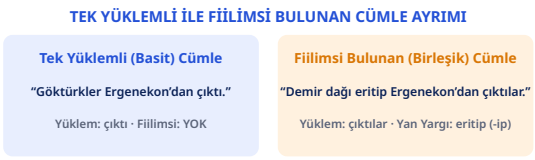
(B) Demirciler dağı eritince Türk boyları vadiden çıktı.

(C) Bozkurt önden yürüdü, Göktürkler onun izinden ilerledi.

(D) Destanları okumalıyız çünkü kültürümüzü onlardan öğreniriz.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki cümle analizi şemasına göre «Demir dağı eritip Ergenekon'dan çıktılar.» cümlesinin yapısına göre türü nedir?

(A) Fiilimsi bulunan (birleşik) cümle ('eritip' zarf-fiili vardır)

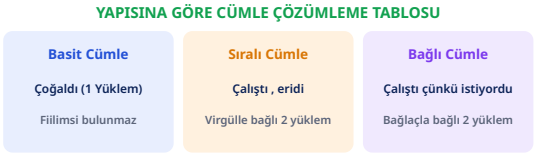
(B) Tek yüklemli (basit) cümle (fiilimsi yoktur)

(C) Birden çok yüklemli (sıralı) cümle

(D) Bağlaçlı (bağlı) cümle

5 TABLOYU TAMAMLA

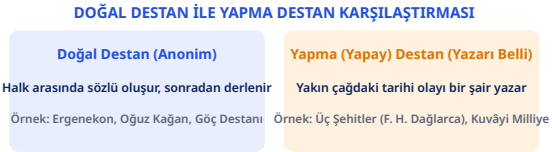
Görseldeki örnek cümlelerin yapısına göre türlerini ve gerekçelerini bularak tabloyu tamamlayınız.

Örnek Cümle	Yapı İpuçları	Yapısına Göre Türü
Göktürkler verimli ovada çoğaldı.	1 yüklem var, fiilimsi yok	Tek yüklemli (basit) cümle
Körükler çalıştı, demir dağ eridi.	2 yüklem virgülle (,) bağlanmış	Birden çok yüklemli (sıralı)
Çok çalıştı çünkü sınavı kazanmak istiyordu.	2 yüklem 'çünkü' bağlacıyla bağlı	Bağlaçlı (bağlı) cümle

6 KISA CEVAP

Görseldeki karşılaştırmaya göre doğal destan ile yapma (yapay) destan arasındaki en temel fark nedir?

Doğal destanlar (Ergenekon) halk arasında anonim oluşur.

7 BOŞLUK DOLDURMA

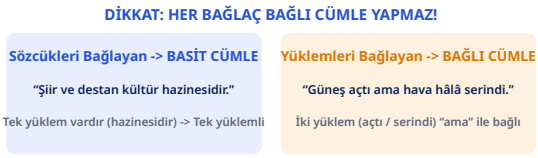
Cümlelerdeki boşlukları uygun Türkçe kavramlarıyla tamamlayınız.

bozkurt | doğal | sıralı | devrik

1. Milletleri derinden etkileyen savaş ve göçlerin halk dilinde kendiliğinden oluştuğu destanlara **doğal** destan denir.
2. Ergenekon Destanı'nda Türklere dar geçitten çıkarken yol gösteren **bozkurt** millî bir motiftir.
3. En az iki cümlenin virgül veya noktalı virgülle bağlandığı cümlelere **sıralı** cümle denir.

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki 'bağlaç uyarısı' kartına göre hangi cümle yapısına göre **bağlaçlı (bağlı) cümledir?**

A) Güneş açtı ama hava hâlâ oldukça serindi.
B) Şiir ve destan millî kültürümüzün hazinesidir.
C) Hem tarihî romanları hem de destanları çok severim.
D) Sabah erkenden uyanıp hazırlıklı konuşmasını prova etti.

9 SIRALAMA

Başarılı bir hazırlıklı konuşma (T.8.2.1) yaparken izlenecek aşamaları sırasıyla diziniz.

1 Konuşma konusunu ve amacını belirleyip güvenilir kaynaklardan araştırma yapma
2 Toplanan bilgileri giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine göre planlayıp kartlara not alma
4 Dinleyicilerle göz teması kurarak, beden dili ve doğru vurgu-tonlamayla sunumu gerçekleştirme
3 Sunumu destekleyecek görsel/işitsel materyalleri hazırlayıp sesli prova yapma

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki 4 boyutlu cümle çözümleme kartına göre «Atalarımızdan kalan kültür mirasını titizlikle koruyoruz.» cümlesinin özellikleri hangisidir?

A) Fiil cümlesi — Kurallı — Olumlu — Fiilimsi bulunan (birleşik)
B) İsim cümlesi — Devrik — Olumlu — Tek yüklemli (basit)
C) Fiil cümlesi — Kurallı — Olumsuz — Birden çok yüklemli (sıralı)
D) Fiil cümlesi — Devrik — Olumlu — Bağlaçlı (bağlı)

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarından yararlanarak kavramları bulunuz ve milletlerin kahramanlık öykülerini anlatan tür şifresini çözünüz.

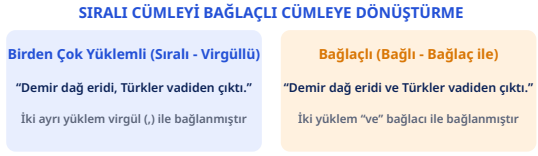
Ergenekon'da Türklerin körüklerle erittiği maden dağı	D E M İ R
Cümlede yan yargı kuran isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiillerin ortak adı	E Y L E M S İ
Yüklemleri virgül veya noktalı virgülle bağlanan cümle yapısı	S I R A L I
İçinde yalnız bir yüklem bulunan ve fiilimsi olmayan cümle (..... yüklemli)	T E K
Yazarı belli olmayan, halkın ortak malı olan doğal edebiyat ürünü	A N O N İ M
Ergenekon'dan çıkışı kutlamak için her yıl baharda yapılan bayram	N E V R U Z

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

DESTAN

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki örneğe göre aynı düşünceyi önce sıralı cümle (virgülle), sonra bağlaçlı cümle olarak birer örnekle yazınız.

Sıralı: Demir dağ eridi, Türkler Ergenekon'dan çıktı.

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.